

Skov og natur på kirkejord

Beslutninger i rigtig rækkefølge

Mange menighedsråd ser i dag nye muligheder i deres jord. Skov, natur og rekreation kan få betydning lokalt og række videre end én valgperiode. Viljen og ambitionerne er der, og alligevel stopper mange projekter i mødelokalet på sognegården.

Hindringen er sjældent ambitionen. Oftest er det rækkefølgen og det, der mangler en beskrivelse.

Notatet beskriver det, der mangler: hvad der gør forløbet vanskeligt, hvad menighedsrådet skal have afklaret internt, før projektet starter, og hvad en tidlig screening af arealet afgør for projektets muligheder.

Tre systemer i spil på én gang

Kirkejord adskiller sig fra anden jord. Menighedsrådet beslutter ikke alene. Tre systemer er altid i spil samtidig og stiller krav i forskellige retninger og med forskellige tidshorisonter.

Folkekirken	Kommunen	Staten
– Principbeslutning og retning – Økonomi og driftsomlægning – Kirkebyggelinje og indsigtslinje	– Planforhold – Landzonetilladelse – Natur og naboer	– Skovlov og fredskov – Landbrugspligt – Beskyttede naturtyper

Rækkefølgen har stor betydning. Det gør en forskel, om man starter med kommunen eller provstiudvalget, om man indhenter en uformel forhåndsudtalelse eller sender en formel ansøgning, og om man afklarar planstatus, før idéen præsenteres for naboerne. Mange projekter møder modstand eller forsinkelse, fordi rækkefølgen var forkert, selv når idéen er god.

Hvad der skal afklares internt, før projektet starter

Menighedsråd er forskellige, og det former forløbet. Spørgsmålene nedenfor er politiske og menneskelige og skal besvares, før rådet kontakter en rådgiver.

- Hvad er formålet med arealet, og hvem er det primært til?
- Hvad vil rådet invitere til, og hvad vil det sige nej til?
- Hvem i rådet bærer projektet, og hvem er skeptisk?
- Hvad betyder det for kirkens økonomi, at forpagtningsindtægten bortfalder?
- Hvad koster drift og vedligehold i praksis, og hvem betaler?

- Hvilke naboer skal der tales med, og hvornår?

Energi brugt på disse spørgsmål tidligt i forløbet betaler sig altid. De samme spørgsmål dukker ellers op igen, på tidspunkter med mindre plads til at justere.

Arealscreeningen som første trin

Mange projekter møder deres første alvorlige forhindring, når arealet undersøges. Ejerskab af jorden er kun begyndelsen. Spørgsmålet er, hvad der kan lade sig gøre på netop dette areal, og det kræver en konkret screening.

En arealscreening afdækker som minimum:

- Planstatus: er skovrejsning ønsket eller uønsket i kommuneplanen?
- Kirkebyggelinje og indsigtslinje: berøres arealet af kirkebyggelinjen på 300 meter?
- Landbrugspligt: hvad kræver en ophævelse, og hvem godkender den?
- Beskyttet natur: er der §3-natur, fredskov eller anden binding på arealet?
- Drænforhold: er der dræn, som naboejendomme er afhængige af?
- Forpagtningsaftale: hvornår udløber den, og er der krav om varsling?

Screeningen afgør, om det giver mening at gå videre, og hvilke veje der er åbne. I nogle tilfælde viser den, at de ønskede rammer lukker for projektet. Den erkendelse er langt bedre at nå tidligt end sent. I andre tilfælde viser screeningen, at vejen er friere end forventet, og at projektet kan komme i gang hurtigere.

Nabodialogen: tidlig og åben

Bynære arealer på kirkejord ligger typisk tæt på naboer. Det er en styrke, men det skaber også forventninger og risici, som menighedsrådet skal håndtere.

Naboreaktioner kan komme tidligt og uventet. Naboer med udsigt til arealet har en anden interesse end den, der går på stien hver dag. Begge har gode grunde, og begge kan få stor betydning for forløbet, især under kommunens nabohearing.

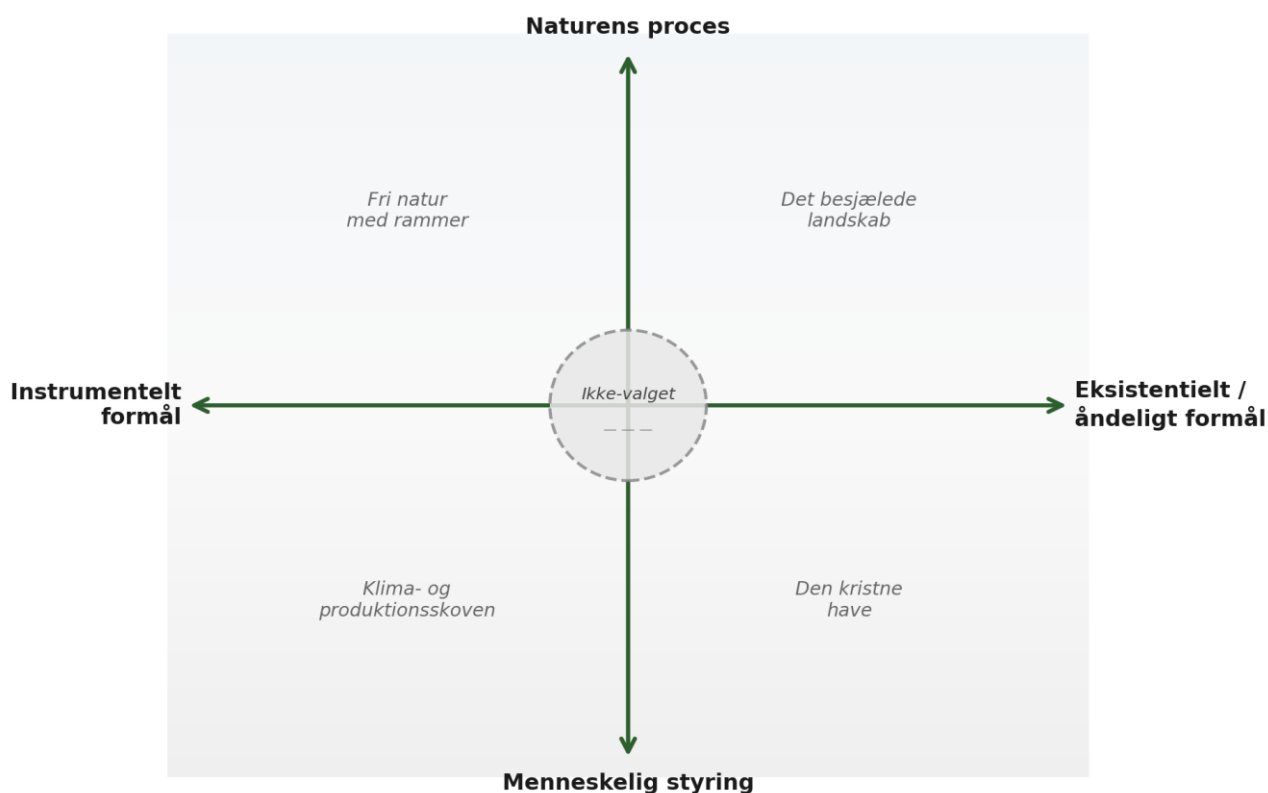
Naboers reaktioner handler som regel om forandring og sjældent om det konkrete projekt. Mennesker lever med kendte gener som støj, lugt og tung trafik, fordi de er blevet en del af hverdagen. Det nye opleves som et tab af noget velkendt, også når det er tænkt som en forbedring. Reaktionen er forudsigelig og gælder, uanset om det handler om skov, byggeri eller en ny vej. Menighedsrådet kan forberede sig og møde den med forståelse og tålmodighed.

Tidlig og opsøgende dialog, ført som invitation frem for information, giver langt bedre forudsætninger end forklaringer, når beslutningerne er truffet.

Hvad vil I skabe?

Før rådet taler om skovtyper, tilskudsordninger og træartsvalg, skal det afklare, hvad det forestiller sig. Mange diskussioner i menighedsråd ser ud til at handle om praktiske detaljer, men bundet i uenighed om formål og karakter.

To akser tydeliggør det valg, der skal træffes. Den lodrette akse handler om styring: ønsker rådet et sted, der formes og vedligeholdes af mennesker, eller et sted, der overlades til naturens egne processer inden for rammer og med få indgreb? Den vandrette akse handler om formål: er det primære formål målbart og instrumentelt, som CO₂-binding, biodiversitet og fonsrapportering, eller er det eksistentielt, et sted med mening, ro og relation til noget større?

De fleste projekter ender et sted imellem, og det fungerer fint. Samtalen om, hvor rådet befinder sig på de to akser, er en af de vigtigste at tage tidligt i forløbet.

Cirklen i midten viser ikke-valget. Mange projekter glider ind i den position, uden at nogen har besluttet det, fordi de grundlæggende spørgsmål aldrig blev stillet. Ikke-valget er selv et valg og får konsekvenser for natur, økonomi, naboer og de generationer i sognet, der skal leve med det. Et bevidst valg, også når det giver lidt larm undervejs, er næsten altid bedre end at glide ind i ikke-valget.

Hvornår er svaret at vente eller stoppe?

Nogle idéer skal vente. At nå frem til den erkendelse tidligt kan være lige så værdifuldt som at gennemføre projektet. Det kan handle om timing: forpagtningsaftalen løber fire år endnu, kommuneplanen er under revision, eller rådet mangler intern afklaring. Så er det klogere at vente end at starte en proces, der stranded halvvejs.

Det kan også handle om arealet: screeningen viser bindinger, der lukker for det ønskede projekt. Så er det bedre at vide det nu end at bruge tid og penge på et projekt, der aldrig kan realiseres.

Min rolle

Jeg hjælper menighedsråd med at finde ro i de tidlige valg og overblik i forløb om skov og natur på kirkejord. Det kan være fra første afklaring og beslutning over udformning af skov og landskab til godkendelser og realisering. Dialog og involvering følger med hele vejen. Jeg arbejder især i forløb med mange hensyn, interesser og forventninger, hvor sammenhæng og tillid gør forskellen.

Jeg er skov- og landskabsingeniør med mere end 30 års erfaring fra statslig naturforvaltning, kommunal forvaltning og projektudvikling. Jeg kender myndighedsdialogen fra flere sider: som ansat i stat og kommune, som kommunalt udpeget medlem af Fredningsnævnet for Nordsjælland, som tidligere næstformand i Grønt Råd i Halsnæs Kommune og som projektleder på et kirkejordsprojekt. Jeg er vant til forløb med modstridende interesser, bindinger der kræver tid at løse og beslutninger, der skal forankres i en organisation, før de kan realiseres.

Jeg hjælper med

- Afklaring af formål, rammer og intern organisering, før projektet starter
- Arealsscreening: hvad kan lade sig gøre, hvad kræver det, og hvad er realistisk?
- Sagsforberedelse i kirke, kommune og stat i den rigtige rækkefølge
- Støtte til nabodialog og forventningsafstemning
- Tilskudsafdækning og procesplan

Et sted at begynde

Et godt sted at begynde er ofte en kort samtale uden beslutninger. Her kan der skabes klarhed om, hvad der er på spil, og om næste skridt hører til nu eller senere.

Carsten Møller
Skov- og landskabsingeniør
Hundested, Nordsjælland
cmoller3390@gmail.com · 61 74 41 60